

MUNI
PED

Občan a právo

Úvodní seminář

Základní dělení práva

JUDr. Radovan Malachta, Ph.D.
jarní semestr 2025

**MUNI
PED**

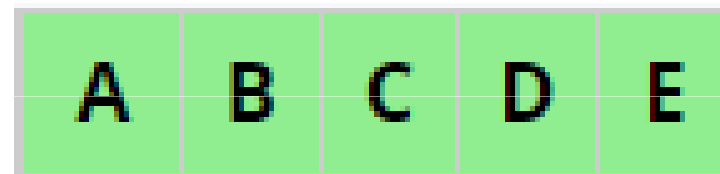
Organizační pokyny

Obecné informace

- organizace seminářů
- interaktivní osnova
- studijní literatura
- kdy a jak mne kontaktovat
 - prezenčně: výhradně po domluvě
 - distančně: MS Teams
 - email: malachta@mail.muni.cz

Podmínky ukončení předmětu

– účast a aktivní účast

- neúčast a omlouvání podle předpisů Ped MU a MU
- v celkovém souhrnu vyhodnoceny jako aktivní – jsou to semináře
- 1 neomluvená absence, další musí být řádně omluveny v IS přes studijní oddělení

– návštěva soudního jednání

- vypracování zápisu – přibližně 1 strana (blíže viz osnova), lze i ve dvojici

– písemná a ústní zkouška

- písemná část – mix uzavřených a otevřených otázek (min. 30 bodů z 50)
- ústní část – *pravděpodobně* v jiném termínu, než písemná část, jedna otázka ze seznamu
- známka z písemné části se stane výchozí pro hodnocení v ústní části
- během semestru až 5 bodů navíc, přičítají se, tj. teoreticky lze mít z testu jen 25 bodů v případě 5 bodů navíc apod., teoreticky lze získat i 55 bodů.

– 3 kredity

– 50-46 A, 45-42 B, 41-38 C, 37-34 D, 33-30 E, 29,75-0 F

Jak vyhledat soudní jednání

- <https://infojednani.justice.cz/InfoSoud/public/searchJednani.jsp>
- zadáte soud a datum a pak ručně (složitě) hledáte
- C = civilní soud, T = trestní soud (na jiná písmena nechodíte)
- můžete i na Co nebo To (znamená odvolání)
- u typu C – běžte jen na jednání
- u typu T – běžte jen na hlavní líčení s dokazováním
- pozor na poznámku „neveřejné“ či „zrušeno“
- můžete ve dvojici odevzdat 1 zápis
 - hlavička, stručný popis případu (cca 3-4 věty) – pokud bude zmíněn, popis průběhu jednání (opět stručně), vlastní názor – co jste se dozvěděli, co Vás zaujalo atd.

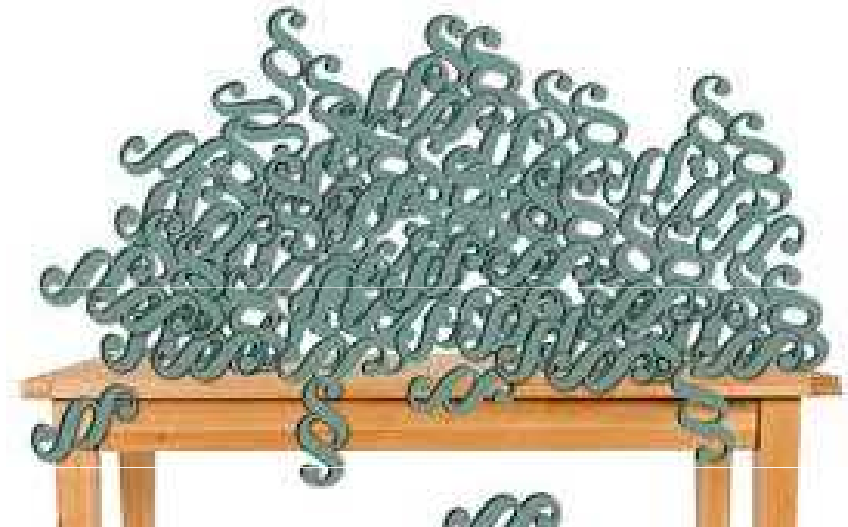
Tři „hesla“ na úvod

To, co se dnes učíme, nemusí zítra platit

Novela 2. o volbách do Parlamentu ČR
ST 1170 3. říj

PŘIJATO		✓ 96	✗ 1	Hlasování 18			
ANO2011	39	✓ 39	✗ 0	ČSSD	7	✓ 7	✗ 0
ODS	12	✓ 10	✗ 1	KDU-ČSL	5	✓ 5	✗ 0
Piráti	11	✓ 10	✗ 0	TOP09	4	✓ 4	✗ 0
SPD	10	✓ 9	✗ 0	STAN	3	✓ 3	✗ 0
KSCM	7	✓ 7	✗ 0	Nezářaz.	3	✓ 1	✗ 1

Právo je docela bordel

Barbara a Alexandr fakt ne

BARRANDOV KRIMI 12.02.2023 22:10

BARRANDOV KRIMI 13.02.2023 11:35

Soudce Alexandr (pořad)

Reality-TV / Drama
Česko, 2017, 50 min

12%

Hodnocení
(1 085)

Fanklub
(20)

Uzavřeli jste dnes nějakou smlouvu?

MUNI
PED

Jaký je Váš vztah k právu?

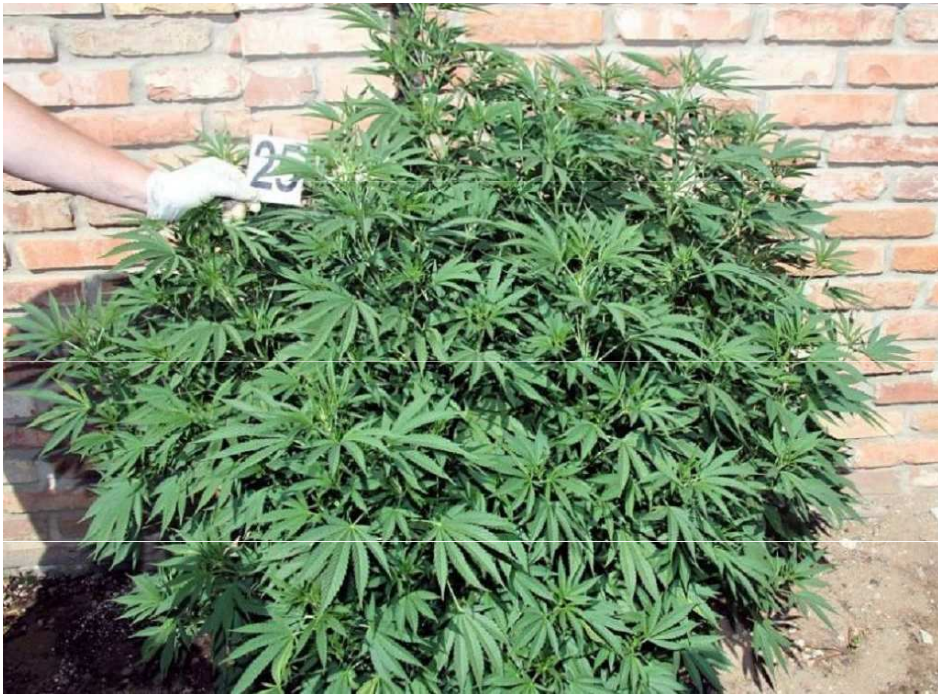
Právo není vždy jednoduché...

Pavel úmyslně zraní náhodného kolemjdoucího pana Dvořáka, který je hercem v divadle. Pan Dvořák utrpí zranění taková, že je hospitalizován a nemůže odehrát večerní představení. Představení musí být zrušeno, divadlo nebude mít tak zisk. Stejně tak ale o zisk přijde provozovatel bufetu, který již měl připravené chlebičky a zákusky a v neposlední řadě přijdou o zisk i taxikáři, neboť taxi je po divadle pravidelně využíváno. Co Vy na to? Musí Pavel všem hradit tzv. náhradu škody?

Právo kolem nás

Kontroverzní téma

Má být právo spravedlivé?

Chammurapiho zákoník

Popravčí zed'

Spravedlivé pokuty?

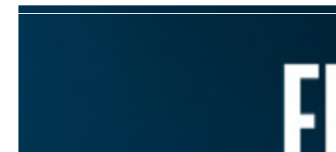
Nejvyšší pokuta na světě?

15. ledna 2002 14:08

Rekordní pokutu musí zaplatit jeden z managerů společnosti Nokia. Finští policisté mu za překročení rychlosti vyměřili vsutku nezvykle vysoký trest ve výši 116 tisíc euro (3 746 800 Kč). Ten se vyšplhal až k této sumě, jelikož ve Finsku se pokuty odměřují procentem měsíční mzdy.

Nešlo však o nijak nebezpečný prohřešek. Dotyčný Anssi Vanjoki, jehož jméno zveřejnily včera finská média, jel koncem minulého roku na motocyklu rychlostí 75 kilometrů v hodině, zatímco předpisy dovolovaly pouze padesátku.

Reklama

Paris Hilton

Výhybky

Teror

Obchod s lidskými orgány

Spravedlnost

Co to je spravedlnost

– spravedlnost: právní, morální, ...

Právo a morálka ve světle aktuálního dění

PARIS 2024

Bod 4: Provozování sportu je lidským právem. Každý jednotlivec musí mít možnost **provozovat sport bez jakékoli diskriminace** a v olympijském duchu ...

Bod 6: Požívání práv a svobod stanovených v této Olympijské chartě bude zajištěno **bez jakékoli formy diskriminace**, jako je diskriminace na základě (...) **národnosti nebo společenského původu**

....

41: Každý závodník na olympijských hrách **musí být státním příslušníkem země N.O.V., který ho přihlašuje.**

MUNI
PED

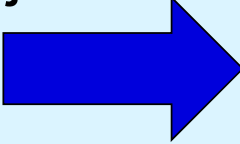
Právo

Co to je právo

- ve společnosti – společenské vztahy – potřeba **regulovat**
- co je dovolené, zakázané či přikázané
- vznikají pravidla chování – právní normy – obecně závazné – tvoří **právní řád**
- stanovuje a **vynucuje** stát (vs. morální či náboženská pravidla)
- každý stát má svoje právo

**soubor pravidel chování, která regulují
společenské vztahy, přičemž nerespektování
pravidel lze vynutit prostřednictvím státní moci**

Co to je morálka

- také se jedná o pravidla chování – morální normy – nejsou závazná (právně)
 - mos/mores – požadovaný způsob jednání v určité společnosti
 - nestanovuje a **nevynucuje** je stát
- základní rozdíl je: kdo stanovuje právní/morální normy (vznik)
v sankci v případě nedodržení norem
- obojí ale představuje **normativní systém**

Vztah práva a morálky: tři přístupy

– model **jednoty** práva a morálky

- obsahová shoda
- „právo je minimum morálky“ – právo je jen součást morálky – například G. Jellinek

– model **oddělení** práva a morálky

- nejvýznamnější Hans Kelsen – tzv. ryzí nauka právní – rovnice: právo = právo
- každou právní normu lze odvodit z jiné normy, platnost právní normy není potvrzována morálkou
- kritika: H.L.A. Hart, R. Dworkin, G. Radbruch

– model **komplementarity** práva a morálky

- vzájemné působení, kooperace, ale jsou to svébytné systémy
- J. Habermas (stále žijící filosof)

současná doba
odmoralizování

MUNI
PED

Právní kultury

Právní kultury

- nejen právo, zahrnut je společenský, kulturní, náboženský, politický, historický, ekonomický, územní vývoj (ne všechny kultury ovlivňuje vše)
- způsob tvorby, výkladu a aplikace práva
- zahrnuje větší počet právních řádů
- ČR: kontinentální právní kultura

Typy právní kultury

kontinentální

angloamerická

islámská

hindská, východoasijská, africká,

Kontinentální právní kultura

- znaky a charakteristiku pochopíte během semestru ☺
- teritorium („evropský kontinent“)?, náboženství (křesťanství)
- hlavní formální pramen: právní předpis (zákon)
- zákony tvoří zákonodárné orgány, nikoliv soudci (ti je aplikují)
- dělení na soukromé vs. veřejné právo (vliv římského práva)
- provázanost jednotlivých právních řádů – právo EU

Angloamerická právní kultura

- tzv. common law
- hlavní pramen: soudní precedens
 - příp. právní obyčej (ústavní právo), právní literatura
 - samozřejmě existují i právní předpisy (psané právo)
- pravidla tvoří (nalézají) především soudy
- není dělení na soukromé a veřejné právo
- rozdíly (Anglie vs. USA vs. Kanada vs. Austrálie vs. jiné)

Islámská právní kultura

- především vliv náboženství
- šaría – islámské náboženské právo (sunnité a šíité)
- normy konkrétního státu (právo islámských zemí) vs. náboženské normy (šaría)
- Korán, sunna (příp. idžma, kijás)

MUNI
PED

Objektivní a subjektivní právo

Objektivní právo

= soubor (systém) právních norem, která jsou obecně závaznými pravidly chování, stanovených či uznaných státem a státem vynucených

Příklady:

- pedagogický pracovník je povinen chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta (školský zákon)
- kupující má zaplatit kupní cenu, když si něco koupí (občanský zákoník)
- chodec nesmí vstupovat na vozovku „na červenou“ (zákon o provozu na pozemních komunikacích)
- o ústních podáních a jednáních při správě daní sepíše správce daně protokol (daňový řád)

Subjektivní právo

- možnost chování právních subjektů
- plyne z objektivního práva (je zaručeno státní mocí)
- mít oprávnění, mít na něco nárok
- *možnosti* chování právního subjektu může odpovídat *povinnost* jiného subjektu (právo na zaplacení ceny – povinnost zaplatit)

Příklady:

- žáci a studenti mají právo na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání
- prodávající má nárok na zaplacení kupní ceny
- chodec má oprávnění vstoupit na vozovku „na zelenou“

Čeština v tomto není dokonalá...

- law (objektivní právo)
- right (subjektivní právo)

**LAWS
VS RIGHTS**

Mít právo (nárok, oprávnění) – mít povinnost

Dovolující (povolující) právní normy

Zakazující právní normy

Přikazující právní normy

Příklad 1 ze zadání na seminář

- *Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. (§ 24 zákona o pedagogických pracovnících)*
- *Školní řád nebo vnitřní řád může omezit nebo zakázat používání mobilních telefonů nebo jiných elektronických zařízení dětmi, žáky nebo studenty, s výjimkou jejich používání v nezbytném rozsahu ze zdravotních důvodů. (§ 30 školského zákona)*
- *Ve školách a školských zařízeních se zakazuje reklama, která je v rozporu s cíli a obsahem vzdělávání, a reklama, nabízení k prodeji nebo prodej výrobků ohrožujících zdraví, psychický nebo morální vývoj dětí, žáků a studentů..... (§ 32 školského zákona)*

Příklad 1 ze zadání na seminář

- *Každý má právo nahlédnout do všech materiálů týkajících se jeho osoby, které mají význam pro rozhodnutí o výsledku zkoušky. (§ 82 školského zákona)*
- *Ve školách a školských zařízeních není povolena činnost politických stran a politických hnutí ani jejich propagace. (§ 32 školského zákona)*
- *Ředitel školy nebo ředitel zařízení sociálních služeb může nařídit pedagogickému pracovníkovi konání přímé pedagogické činnosti nad jemu stanovený rozsah nejvýše v rozsahu 4 hodin týdně, další hodiny s ním může dohodnout. (§ 23 zákona o pedagogických pracovnících)*
- *Pedagogický pracovník je povinen být na pracovišti zaměstnavatele v době stanovené rozvrhem jeho přímé pedagogické činnosti, v době stanovené rozvrhem jeho dohledu nad dětmi a žáky, (§ 22a zákona o pedagogických pracovnících)*

**MUNI
PED**

Právo hmotné a procesní

Hmotné právo

- tvoří právní normy, které upravují (stanovují) práva a povinnosti právních subjektů (účastníků právních vztahů – osob, státních orgánů atd.) – „jak se chovat v právních vztazích“
- například (s vědomím ALE.....)
 - občanský zákoník
 - trestní zákoník
 - zákoník práce
 - zákon o obchodních korporacích

Procesní právo

- procesní postup, jak dosáhnout práv a povinností před soudy (správními orgány atd.) – postup orgánů veřejné moci k uplatnění a ochraně hmotných práv
- procesní práva a povinnosti účastníků, celá řada otázek
- například (s vědomím ALE.....)
 - občanský soudní řád
 - trestní řád
 - správní řád
 - soudní řád správní
 - daňový řád

Vědomí ALE

- hmotněprávní a procesněprávní předpis
 - NEZNAMENÁ, že hmotné právo je upraveno výlučně v hmotněprávním předpisu
 - NEZNAMENÁ, že procesní právo je upraveno jen v procesněprávním předpisu
 - i v hmotněprávním předpisu můžeme nalézt normy procesní povahy a naopak
- pro určení hmotné / procesní je předpis výraznou pomůckou, ale je potřeba zkoumat samotnou právní normu

Příklad 2 ze zadání na seminář

- *Týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti stanoví ředitel školy pedagogickému pracovníkovi na období školního vyučování nebo na pololetí školního vyučování. (§ 23 zákona o pedagogických pracovnících).*
- *Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. (§ 36 odst. 3 školského zákona)*
- *Účastníci mají právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny (§ 123 občanského soudního řádu)*
- *Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu. (§ 2079 odst. 1 občanského zákoníku)*

Příklad 2 ze zadání na seminář

- *Obviněný může být předveden i bez předchozího předvolání, jestliže je to nutné k úspěšnému provedení trestního řízení, zejména když se skrývá nebo nemá stálé bydliště. (§ 90 odst. 2 trestního řádu)*
- *Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný. (§ 15 trestního zákoníku)*
- *Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu. (§ 32 soudního řádu správního)*
- *Orgány fakulty mají právo, nestanoví-li tento zákon jinak, rozhodovat nebo jednat za veřejnou vysokou školu v těchto věcech týkajících se fakulty: a) ustavování samosprávných akademických orgánů fakulty (§ 24 zákona o vysokých školách)*
- *Osoby zúčastněné na správě daní mají rovná procesní práva a povinnosti. (§ 6 daňového řádu)*
- *Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. (§ 697 odst. 1 občanského zákoníku)*

**MUNI
PED**

**Děkuji za pozornost
malachta@mail.muni.cz**

Obrázky staženy z google obrázků.